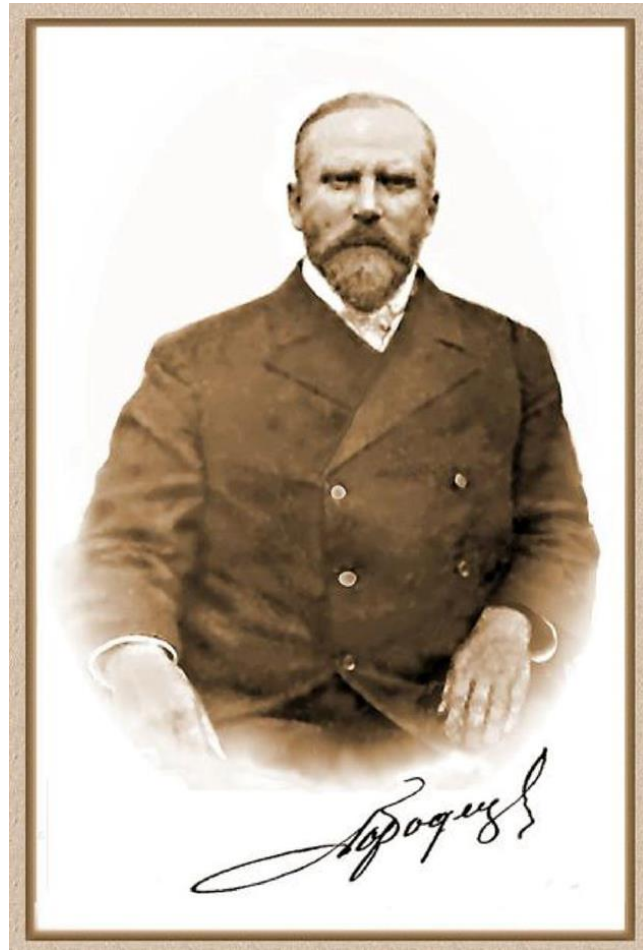

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТРАНСПОРТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІБЛІОТЕКА

Владислав Городецький – майстер київського епатажу

До 160-річчя від дня народження

Тематичний дайджест

КИЇВ 2023

Владислав Городецький – майстер київського епатажу : до 160-річчя від дня народження : тематичний дайджест / укладачі : зав. інформаційно-бібліографічним відділом Л. В. Колісник, головний бібліограф Н. Д. Валітова. – Київ : НТУ, 2023. – 24 с.

Відповідальний за випуск : директор бібліотеки НТУ О. М. Мірошник.

ЛЕШЕК ДЕЗИДЕРІЙ ВЛАДИСЛАВ

(23.05.1863 р. – 03.01.1930р.)

Городецького знав весь Київ... «Фантазер архітектури» і «улюбленець хімер» так називали його кийівські сторожили за пристрась до експериментів та енергію, яку порівнювали з торнадо. Він одним із перших у Києві купив авто і телефон, фанатично любив полювати в джунглях Африки, захоплювався новітніми технологіями свого часу, підіймався у небо на одному з перших літаків, був добре знайомим з іншим відомим киянином – авіаконструктором Ігорем Сікорським. Його ім'я завжди було охоплене сотнями пліток, легендами, вигаданими історіями. Але правду про нього розповідають його дома, які він будував.

Лешек Децидериї Владислав (таке повне ім'я архітектора) народився 23 травня (за старим стилем) 1863 року в с. Шелудьки, що на Южному Бузі, у родині дворян польського походження. Початкову освіту отримав в одеському реальному училищі при лютеранській церкві. Його здібності до малювання проявилися ще в шкільні роки. Згодом вступив на архітектурне відділення Санкт-Петербурзької Академії мистецтв (1885 – 1890 рр.).

Представник зuboжілого дворянського роду Городецький приїхав до Києва, отримавши престижний диплом Петербурзької академії мистецтв. Тоді тут було де розвернутися амбітній архітектурній думці. Новий формат економічних відносин, на зламі ХІХ і ХХ століття, потягнув за собою підйом і розвиток будівельної справи в Києві.

Без грошей і зв'язків, Лешек Городецький мав твердий намір повернути собі аристократичне життя.

Починалася кийівська кар'єра майбутнього блискучого архітектора досить скромно – з підключення будинків до новоствореної системи міської каналізації. Так, велика кар'єра починалася із вбиралень, а далі: мавзолеї, фабрики й заводи, храми, палаци, музеї... Згодом, Владислав став одним із найяскравіших зодчих модерну у світі.

Завдяки знайомствам у Імператорському товаристві правильного полювання, де збиралися аристократи, заможні й імениті люди, Городецький отримує перше значне замовлення – сімейну усипальницю баронів Штейнгелів. Вигідні замовлення, авторитет і шляхетне походження, прибутки від акцій і чималий посаг дружини Корнелії Марр – доньки відомого київського підприємця – дозволяли почуватися комфортно.

Городецький вочевидь був улюбленцем долі – йому вдавалося все, за що б не брався. Він досягнув успіху навіть на такій чужій для творчої особистості царині, як підприємництво. В ті часи у будівельну практику входив новий матеріал - залізобетон.

Побачивши за ним перспективу, заповзятливий поляк бере діяльну участь у створенні фірми «Фор», яка спеціалізується на виробництві цементу, важливого складника залізобетону. Він проектує корпуси цементної фабрики й активно рекламує цемент і залізобетон, застосовуючи їх у власній інженерно-конструкторській практиці.

Привертають увагу монументальні фасади колишньої меблевої фабрики Й. Кімаєра, по вул.. Архітектора Городецького, 13 та колишнього розкішного прибуткового будинку Л.Бендерського, по вул. Великий Васильківській, 25

та цементний завод «Фор», по вул. Кирилівській, 102, споруджених за проектами Городецького. Натомість практична доцільність і простота форм присутні в корпусах колишнього Південноросійського машинобудівного заводу по вул. Жилянській, 101, споруджених повністю за проектом Городецького у 1890-х роках. Відтак до Городецького прийшла заслужена слава талановитого, діяльного архітектора, особистості цікавої та напересічної.

ВУЛИЦЯ ГОРОДЕЦЬКОГО. КОЛИШНІЙ «КИЇВСЬКИЙ ПАРИЖ»

Із 1887 року територія, яку тепер займають вулиці Городецького, Заньковецької, Ольгинська, Станіславського та площа Франка, належала професору медицини Київського університету Фрідріху Мерінгу. Це була велика ділянка прорізана ярами. У 1895 році, коли в центрі Києва потрібно було розпланувати чотири нові вулиці і забудувати величезну ділянку професора Мерінга, залучили Городецького разом з архітекторами Брадтманом і Шлейфером. Зодчий і не сподівався, що колись одна із вулиць цієї ділянки носитиме його ім'я.

Миколаївська вулиця на початку XX століття стала однією із найвизначніших у Києві. Її забудова прирівнювалася до найкращих вулиць Європи. Здійснювалась забудова наприкінці XIX на початку XX століть, в період київської будівельної лихоманки. Тоді ж вулицю замостили якісною бруківкою. Тоді Миколаївську вулицю називали «Київський Париж».

ГОТЕЛЬ «КОНТИНЕНТАЛЬ»

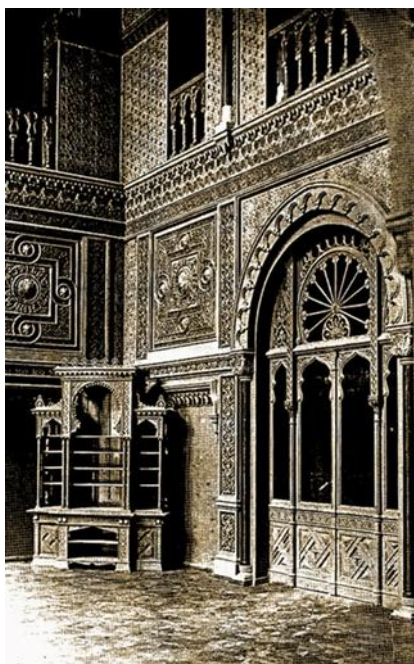

Про рентабельність проектів опосередковано свідчить такий факт. Георгій Шлейфер і Владислав Городецький спроектували у межах забудови садиби Мерінга чотириповерховий готель «Континенталь» (1897р.), нині – Концертний зал Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського по вулиці Архітектора Городецького, буд. 1/3. Цей проект став, у Києві, найдорожчим і фешенебельним.

Чотириповерхова будівля готелю була оформлена у стилі ренесансу, мала надзвичайно вишуканий та пишний декор. Особливо вражало своєю неабиякою розкішшю внутрішнє оздоблення готелю. Загальна вартість будівництва коштувала майже мільйон рублів.

На шпальтах київських газет можна прочитати про тодішній опис готелю. «За плануванням приміщень, зручностями і красою оздоблення наш «Континенталь» змагається з кращими готелями Європи...

У середині будівлі сто (100!) номерів, великий ресторанний зал, зимовий сад, розкішні кабінети, більярдні, загальний салон на два поверхи із чотирма читальнями, два електричні ліфти – пасажирський і вантажний, комори для зберігання бережу, сейфи для коштовностей, ванні кімнати і літній сад зі світловим фонтаном. Готель обладнано автономним паровим опаленням, вентиляцією, електричним освітленням. По всій будівлі проведена гаряча вода».

Одна з останніх довоєнних світлин готелю.

У підвалі готелю на той час працювало знаметите арткафе «ХЛАМ» (аббревіатура слів: Художники – Літератори – Артисти – Музиканти). На емблемі «ХЛАМу» був зображений чоловік, що летить в ультрамариново-синьому і рожево-срібному просторі. Поети декламували свої та чужі вірші, за що отримували безкоштовну вечерю, яка складалася з каші, шматка хліба та чаю. У готелі зупинялися чимало знаменитостей: співаки, артисти, поети, кінозірки.

В 1941-му готель разом із нацистським штабом, що розмістився в ньому, підірвали радянські диверсанти. Нині у будівлі, відновленій після війни, знаходиться Національна музична академія України ім. П. Чайковського.

РОЗКІШНИЙ БІЗНЕС — ТОРГОВИЙ ДІМ ФАБРИКИ Й. КІМАЄРА

Йосип Кімер заснував свою меблеву фабрику у 1884 році, але розкішний будинок по вулиці Миколаївська, 13 був збудований лише у 1897 році. Його архітектором став Владислав Городецький. У будівлі розташовувався торговий дім меблевої фабрики.

Треба сказати, що Йосип Кімер працював в умовах жорсткої конкуренції, але це не завадило йому стати одним з найуспішніших комерсантів свого часу. У своїй роботі фабрикант проявляв неабиякий артистизм і творчий підхід. Він швидко зрозумів, що попитом користуються меблі різних епох та стилів, тож на одній і тій же фабриці виготовлялися і м'які меблі в стилі рококо, і кабінетні стільці в стилі ампір, і столи у стилі Луї XVI, і різноманітні меблі в арабському стилі.

В довоєнний радянський період в будинку розміщувались різні установи, в тому числі і Київська взуттєва фабрика. В 1941 році будинок згорів. Зберігся лише головний фасад.

На фронтоні будівлі розміщено дату “1884” — це рік заснування фабрики Кімаєра. В тимпані фронтону збереглися скульптурні зображення, серед яких античний бог Меркурій. Нині у будівлі розміщено головний офіс Міністерства юстиції України.

Праворуч до фасаду вхід до проміжного вестибюля станції метро “Хрещатик”

Вулиця Архітектора Городецького, 13.

У 1901 році завершується будівництво споруди, яку майже одразу назвали «Київським Парижем». За адресою вулиця Миколаївська, 9 тоді з'явився прибутковий будинок Гінзбурга, який мав шість поверхів і був найвищою спорудою на той момент у Києві.

Вулиця Архітектора Городецького, 9. Будинок Гінзбурга

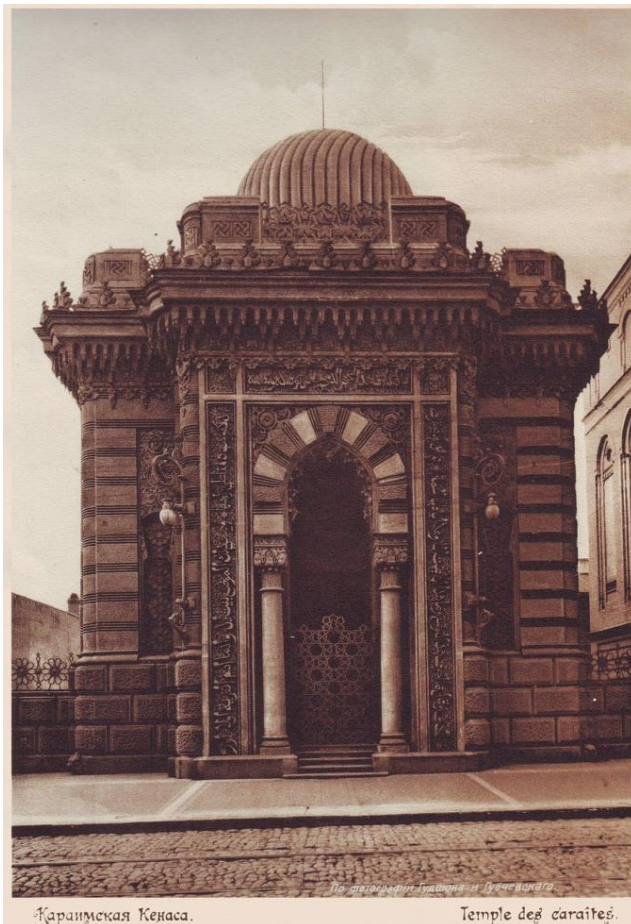
Вулиця Архітектора Городецького, 6. Колишній прибутковий будинок

Вулиця Архітектора Городецького, 11-а. Будинок зводився самим архітектором Городецьким для сільськогосподарського кооперативу “Работник”. Первісний триповерховий дім зводився протягом 1895-1897 років. 1911 року за проектом Брадтмана було добудовано верхні житлові поверхи. На подвір’ї, паралельно головному корпусу було зведено семиповерховий житловий флігель.

1897 року у Києві відбулася Всеросійська сільськогосподарська та промислова виставка. Городецький звів для оформлення виставки декілька тимчасових споруд-павільйонів: для графів Потоцьких – у стилі мисливського будиночка і у формах ренесансного палацу. Для Гірського відділу виставки – у формі підземелля з імітацією копальні.

Саме до Городецького звернувся купець 2-ї гільдії Соломон Аронович Коген («тютюновий король» України), а разом голова київських караїмів – представників іудейської релігійної громади, із замовленням проекту молитовного дому для караїмів – кенаси.

Караимская Кенаса.

Temple des caraites.

Караїмська кенаса, зведена в екзотичному мавританському стилі із палацовими елементами, різьблені кам'яні стіни-арабески й чудова ліпнина. Кенаса урочисто освячена 1902 р., і досі залишається одним із найкрасивіших будинків міста (зараз Будинок Актора).

Храми, кому завгодно, ставити не доручають.

Розквіт духовного життя Києва у кінці XIX століття створив поштовхи до появи архітектурних шедеврів славетного Владислава Городецького. Одним з них став римо-католицький костел Святого Миколая, що нині у центрі міста (Будинок органної та камерної музики).

Цікаво, що наприкінці XIX століття у Києві проживало понад 33 тисячі католиків латинського обряду (13% тодішніх городян). Між тим, дістати схвальний дозвіл у обер-прокурора К. П. Побєдоносцева на будівництво костелу допомогло диво – із монаршим візитом Київ (1895 р.) відвідав імператор Микола II. Нова кірха одразу отримала ім'я святого...Миколая.

Будівництво римсько-католицького костелу святого Миколая тривало протягом десяти років. Ескізний проект студента п'ятого курсу Інституту цивільних інженерів С. І. Воловського переміг у конкурсі (із тридцяти проектів , які розглядала комісія), але він не мав досвіду, тому робоче проектування, керівництво й нагляд за будівництвом доручили В. Городецькому. Архітектор докорінно змінив деталі і значно збагатив декор, віднайшов свою неоготичну стилістику. Складними тут були ґрунти, сама конструкція споруди, шпилі,що мали здійнятися на 62 метри вгору.

Архітектура — це застигла музика, земна спроба дотягнутися до величності божественного.

З висоти пташиного польоту костел святого Миколая має форму видовженого григоріанського хреста, який є символом спокутної смерті Христа. Городецький узяв за прообраз класичний віденський храм Вотівкірхе.

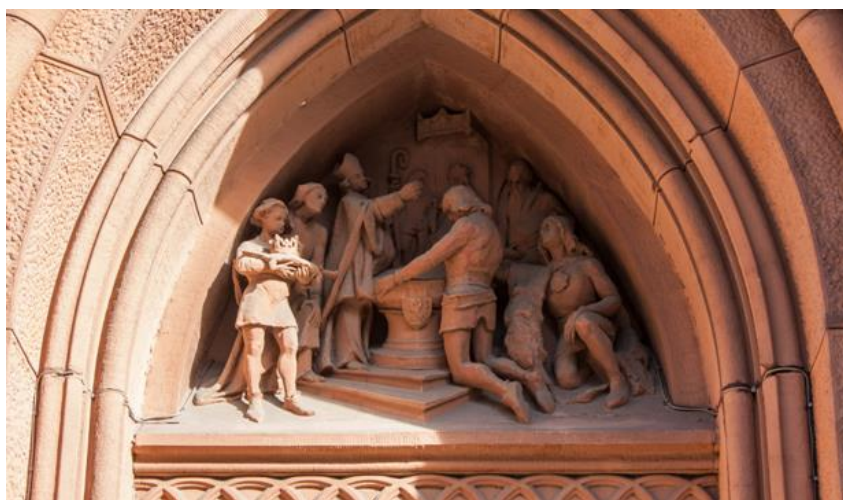
Собор своїми гострими вежами ніби пронизує небо і, насправду, виправдовує божественне призначення архітектури. Естетична врівноваженість усіх його частин, досконалість композиції і філігранна увага до деталей (починаючи скульптурними постатями святих на фасаді, закінчуючи дверними ручками, петлями, засувками, ящірками в архітектурних форм) – захоплює...

Центральна частина барельєфа – сцена розп'яття Христа, біля ніг якого сидить Божа Матір, Марія Магдалина, Йоанн. Праворуч від них стоїть посудина з миром для обмивання ніг, а ліворуч знаряддя пристрасті: щит, спис, гак.

Головні входні двері костелу святого Миколая – це окремий витвір мистецтва, який зберігся з часів їх першого встановлення. Вони добре пам'ятають освячення храму, бачили часи занепаду та розквіту. Понад сто років двері передають відчуття справжньої руки майстра архітектури, людини з глибоким знанням стилів і смаку.

Всі скульптури за ескізами Городецького виготовив відомий міланський скульптор Еліо Саля з нового матеріалу – цементу. Цемент та бетон були новими матеріалами на початку XX століття, а архітектор був співвласником цементного заводу, тому при декоруванні собора він поєднав творчість з маркетингом.

На верхівці фасаду стоїть Архистратиг Михаїл, якого виконав чеський скульптор Владислав Бенеш. Скульптурна композиція демонструє велику перемогу добра над злом, де ватажок небесної раті переможно підняв вгору меч, яким щойно знищив крилатого дракона. Його мерзенний хвіст безсило звисає з колони та справляє доволі моторошне враження.

Навчившись збирати мед, бджола вирішила збудувати фортецю.

На весні 1901 року в популярному ресторані при драматичному театрі «Соловцова» на традиційні посиденьки зібралася трійця знаменитих київських архітекторів – Владислав Городецький, О. В. Кобелєв і реставратор, геодезист та інженер-будівельник В. М. Леонтович.

Невимушено, наче між іншим, Городецький поділився новиною, мовляв, днями і недорого придбав ділянку землі на крутому схилі (вул. Банкова, 10).

-Нащо?- щиро здивувався Олександр Васильович.

-Тільки божевільний може зважитися щось побудувати на таких кручах!- стверджував Олександр Кобелєв.

-Як це?- спалахнув жадний до творчих суперечок Владислав Владиславович і виклав план спорудження дохідного будинку. Слово за слово, за хвилинок десять Кобелєв і Городецький побилися об заклад, а у свідки взяли спантеличеного Леонтовича.

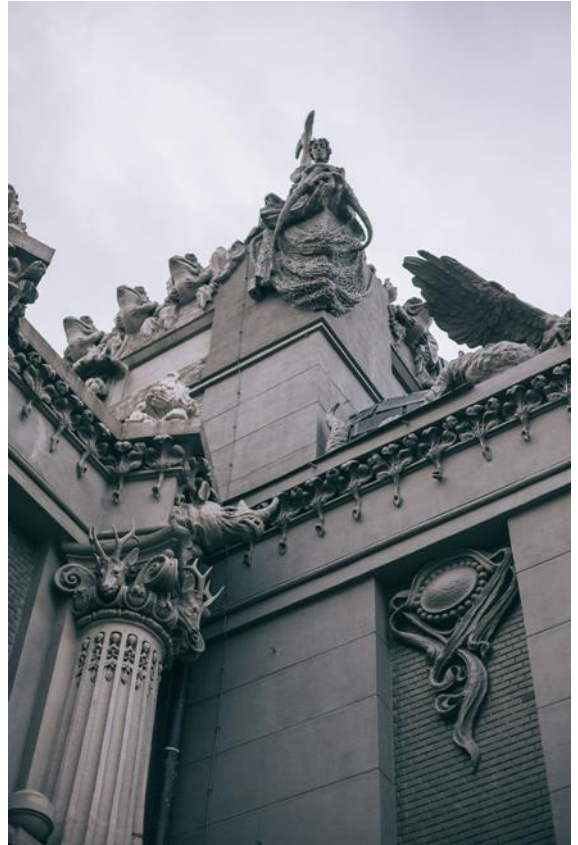
1903 році відбулося відкриття диво-будинку. Кобелєв у присутності багатьох свідків зняв капелюха і вклонився автору.

Там пан Городецький відсвяткував своє 40-річчя.

Очима дивимося звиклими
На цей будинок-дивогляд,
Де поруч з пазурами й іклами
Рухливих птиць недвижний ряд,
Де павіани між газелями,
Між ібісів – гіпопотам,
Про обвітрені пустелі ми,
Про джунглі згадуємо там.
За стиль ні трошечки не дбаючи,
В спортсменськiм запалі своїм,
Стрілець левів, убивця заячий,
Пан Городецький ставив дім.

Максим Рильський

Зовнішнє оформлення будинку і внутрішні інтер'єри не повторюються більше ніде. У них відбилися не тільки фантазія й майстерність архітектора, але і його пристрасть до полювання. Фасад багато прикрашений фігурами реальних істот гіпертрофованих розмірів. Тут дівчата верхи на рибах (їх часто мають за русалок), що розкинули свої сіті; і дельфіни, і морські гади; крокодили; величезні жаби; голови носорогів; антилоп; ящірок, що стрімко біжать по струнких колонах; орли, що хижо розправляють крила; слони, хоботи яких служать водостоками під час дощу.

Що стосується внутрішнього декору – він ще більш примхливий, ніж зовнішній. Якщо входити з центральних дверей – то перше приміщення відразу дивує й захоплює. Стіни цієї кімнати покриті розписами, на яких зображено підводний світ із затонулими кораблями.

Центр стелі прикрашає ліпнина у вигляді спрута.

Щупальця цього декоративного восьминога виконані у вигляді сплетіння раковин, морських зірок, рослин. Усі вони розфарбовані в різні кольори та вкриті шаром перламутру. Виготовлений цей величезний восьминог з гіпсу.

Стіни прикрашає ліпнина вздовж сходових маршів, що оточені фігурами путті з луками і стрілами, на балясинах — пташині лапи, на стелі — фризи з екзотичних рослин і фруктів, перемежовані скульптурними зображеннями черепів оленя, лося.

В центрі холу світильник-торшер у вигляді двох сповитих водоростями та квітками лотосу величезних риб із хвостами догори. Особливо пишно прикрашені плафони: гірлянди з фруктів і галузок винограду, ананаси, листя, квітки соняшника, морська тематика. У вестибюлі розетка плафона — морська зірка. Пілястри — страусові ніжки, стеля — численні витіюваті «фірмові» химери. Далі вас супроводжуватимуть картини на мисливські сюжети, якими розписані стіни. Між ними розвішані мисливські трофеї самого власника будинку — черепи, роги та безліч опудал.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ХУДОЖНИЙ МУЗЕЙ

Популярний в кінці ХІХ сторіччя стиль – історизм, заснован на запозиченні та використанні архітектурних форм минулих епох.

Прикладом такого стилю, пишного та яскравого, стала будівля Музею старожитностей і мистецтв по вулиці Олександрівський (нині Михайла Грушевського).

Мало хто знає, що при будівництві цього «храму» Городецькому довелося застосувати недюжий талант, щоб за допомогою форм античного стилю замаскувати...брак капіталів Товариства любителів старожитностей, на кошти якого в 1989 – 1901 рр. і будувався музей. Будинок залишився просто недобудований, але розкішний фасад відволікав увагу городян, які на нього дивились, і мало хто взагалі помічав інші частини будинку.

Будинок музею – одна з найкращих зведених для музею споруд свого часу. Ну а серед музеїв Києва ця будівля безперечно одна з найкращих, адже Городецький – це завжди «знак якості».

Владислав Городецький є одним із найвідоміших архітекторів Києва. Елегантний, ексцентричний пан, пристрасний мисливець, романтик у творчості та водночас підприємець. Він добре малював – розписав, зокрема, плафон у театрі Соловцова, інтер'єри кількох особняків, у тому числі й власного («Будинок з химерами»). За його ескізами виготовлено костюми й декорації декількох театральних вистав театру Соловцова (сьогодні в цьому приміщенні – Театр імені І. Франка). Є свідчення, що Городецький займався також моделювання одягу, причому користувався великим успіхом у вельможних дам, для котрих робив ескізи екстравагантних платтів і черевичків. Славився він і своїми ювелірними виробами – мініатюрними золотими прикрасами, оздобленими коштовним камінням.

У нашому місті архітектор провів майже 30 років життя.

Сьогодні іменем Владислава Городецького названа одна із центральних вулиць столиці. А ще кожний киянин знає, що в одному з пасажів міста можна завжди випити кави... з самим архітектором. Він завжди відрізнявся гостинністю і за задумом скульптора так і був увічнений у бронзі.

Пам'ятник митцю в Пасажі був відкритий навесні 2004 року за підтримки меценатів.

Автори — скульптори Володимир Щур, Віталій Сівко і архітектор Володимир Скульський.

Людина живе, допоки її згадують. Архітектор В. Городецький нагадує про себе своїми творами. Він живе в Україні, Польщі, Ірані, живе в гарних будівлях, залишених людям.

Матеріал з відкритих джерел інтернету.